

Verslag inloopbijeenkomsten grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen

Voorwoord Gerald Aveskamp

Klimaatverandering zorgt voor toenemende druk op het grondwatersysteem. Om ook in de toekomst voldoende water beschikbaar te houden voor landbouw, natuur en andere functies, heeft Waterschap Vechtstromen het Integraal Beleidskader Grondwater (IBG) vastgesteld. De nieuwe regels voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen is één van de onderdelen om hier verdere invulling aan te geven. Daarnaast werken we in diverse projecten aan het verbeteren van het watersysteem.

Wij realiseren ons dat nieuwe regels gevolgen kunnen hebben voor de gebruikers van het gebied, zoals agrariërs. Daarom zijn we tijdens verschillende inloopbijeenkomsten met belanghebbenden uit de agrarische sector in gesprek gegaan. De bijeenkomsten boden ruimte om het voorstel toe te lichten, vragen te beantwoorden en ervaringen en aandachtspunten uit de praktijk op te halen.

Met dit voorstel loopt Vechtstromen vooruit op buurwaterschappen. Ook zij werken aan klimaatadaptatie en een duurzaam grondwaterbeheer, maar dan via andere beleidstrajecten en projecten. De uitdagingen zijn vergelijkbaar: het vinden van een goede balans tussen voldoende water voor landbouw, natuur en andere functies, nu en in de toekomst.

Wij danken alle deelnemers voor hun betrokkenheid en constructieve inbreng. In dit verslag leest u een samenvatting van de gesprekken en de belangrijkste onderwerpen die tijdens de bijeenkomsten aan de orde zijn gekomen.

Waarom vonden we dit belangrijk?

Waterschap Vechtstromen werkt aan de uitwerking van nieuwe regels voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen in de Waterschapsverordening. In september organiseerden we een drie inloopbijeenkomsten: 3 september in Hardenberg, 8 september in Noord-Sleen en 10 september in Delden om de voorgenomen regels voor te leggen en reacties op te halen.

Tijdens iedere bijeenkomst werden bezoekers ontvangen in twee sessies. Na een korte toelichting op de aanleiding en de hoofdlijnen van het beleid was er uitgebreid gelegenheid om vragen te stellen, zorgen te delen en in gesprek te gaan met bestuurders en medewerkers van het waterschap.

De belangstelling voor de bijeenkomsten was groot. Veel agrariërs, grondeigenaren en andere betrokkenen maakten gebruik van de mogelijkheid om vragen te stellen over de voorgestelde maatregelen. Het was waardevol om deze reacties te ontvangen. Ze helpen om de regels beter aan te laten sluiten bij de praktijk.

In dit verslag schetsen we de onderwerpen die naar voren kwamen en gaan we in op de belangrijkste vragen en antwoorden. We sluiten af met hoe het vervolg er uitziet.

Wat leefde er onder bezoekers?

Een belangrijk onderwerp was de onderbouwing van de voorgestelde maatregelen. Bezoekers wilden weten waarom wordt voorgesteld een nieuw beperkingengebied voor drainagemiddelen in te stellen en die voor nieuwe grondwateronttrekkingen uit te breiden en hoe is bepaald welke natuurgebieden

bescherming nodig hebben. Daarbij werd regelmatig gevraagd hoe praktijkervaringen en lokale kennis zijn betrokken bij de gemaakte analyses.

Ook leefden er zorgen over de toekomst. Bezoekers vroegen zich af of er in de toekomst nieuwe gebieden kunnen worden toegevoegd of dat regels verder kunnen worden aangescherpt. Veel aanwezigen benadrukten het belang van duidelijkheid en voorspelbaarheid voor investeringen en bedrijfsvoering op de langere termijn.

Daarnaast kwamen de economische gevolgen veelvuldig aan bod. Er werden vragen gesteld over de gevolgen voor grondwaarden, vervanging van bestaande drainage en bronnen, mogelijke schadevergoeding en de verhouding tussen landbouwwonttrekkingen en andere gebruikers van grondwater, zoals drinkwaterbedrijven en industrie.

Verder was er veel belangstelling voor de praktische uitwerking van de regels. Ondernemers wilden weten wat de voorstellen betekenen voor bestaand gebruik, hoe overgangsrecht wordt toegepast, hoe de voorgestelde drainagediepte in de praktijk wordt bepaald en welke mogelijkheden er zijn voor maatwerk.

Belangrijkste vragen en antwoorden

Hier worden de meest gestelde vragen beantwoord. In de bijlage staan vragen en antwoorden per bijeenkomst.

Hoe wordt bepaald wat grondwaterafhankelijke natuur is?

Het waterschap sluit aan bij bestaande natuurgebieden die door Rijk en provincies zijn aangewezen. Natuurtypen waarvan het duurzaam voorkomen afhankelijk is van de grondwaterstand, kwel of grondwaterkwaliteit worden aangemerkt als grondwaterafhankelijk. Het bestaande beperkingengebied voor onttrekken van grondwater dat in 2013 is vastgesteld is als vertrekpunt gebruikt voor de voorgestelde nieuwe regels voor verruiming van het beperkingengebied voor grondwateronttrekkingen en het nieuwe beperkingengebied voor drainage. Dit is aangevuld met grondwaterafhankelijke Natura 2000 gebieden die na 2013 zijn vastgesteld.

Worden er later nog nieuwe gebieden toegevoegd?

Het uitgangspunt van het voorstel is gebaseerd op de huidige begrenzingen. Eventuele toekomstige wijzigingen in natuurgebieden zijn afhankelijk van besluiten van andere overheden en staan los van deze beleidsuitwerking.

Waarom wordt uitgegaan van grotere afstanden dan in het huidige beleid?

Voor de onderbouwing zijn nieuwe berekeningen uitgevoerd waarbij rekening is gehouden met langduriger gebruik van beregeningsbronnen en het gecombineerde effect van meerdere onttrekkingen. Voor drainagemiddelen zijn afstanden vastgesteld op basis van de permanente drainerende werking.

Hoe kan drainage invloed hebben als er een watergang tussen ligt of een kleilaag aanwezig is?

Grondwater staat overal in verbinding, zowel via zandlagen als via klei- en veenlagen in de ondergrond. In klei- en veenlagen zitten vaak gaten, soms op enige afstand. Hierdoor kunnen effecten via het grondwater doorwerken, ook onder watergangen door.

Zijn de regels niet in strijd met bij projecten gemaakte afspraken over compenserende maatregelen?

Naar aanleiding van deze vragen wordt aan de voorgestelde regels een uitzondering voor mitigerende maatregelen door waterschap en provincie toegevoegd, zodat deze compenserende maatregelen mogelijk blijven. Hierdoor staan de nieuwe regels bestaande en nieuwe afspraken niet in de weg.

Wat gebeurt er met bestaande drainage en bestaande bronnen?

Tijdens de bijeenkomsten is toegelicht dat bestaand gebruik wordt gerespecteerd. Dit betekent ook dat bestaande putten en bestaande drainagemiddelen mogen worden vervangen. Over de exacte uitwerking van overgangsrecht en vervangingsmogelijkheden worden in de voorgestelde regels uitgewerkt. Hierbij wordt er bijvoorbeeld rekening mee gehouden dat een put niet op exact dezelfde plaats kan worden teruggeplaatst.

Hoe wordt 0,8 m beneden maaiveld bepaald?

Dit wordt beschreven in de nieuwe regel en de bijbehorende toelichting. De bedoeling is dat drainagemiddelen niet volledig op de allerlaagste delen wordt afgestemd en daardoor de grondwaterstand over grotere oppervlaktes hoger gelegen delen van percelen wordt verlaagd.

Worden de effecten van de maatregelen gemonitord?

Ja. Het waterschap ziet monitoring als een belangrijk onderdeel om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van grondwaterstanden en de effecten van maatregelen.

Hoe zit het met schadevergoeding of nadeelcompensatie?

De voorgenomen nieuwe regels voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen kunnen worden aangemerkt als een normaal maatschappelijke ontwikkeling, gelet op de beleidsontwikkeling rondom verdroging, grondwater en grondwaterafhankelijke natuur van de afgelopen 40 jaar. Eventuele aanvragen voor nadeelcompensatie worden beoordeeld op basis van de betreffende maatregel en de geldende juridische kaders.

Waarom worden vooral agrarische onttrekkingen besproken en niet die van drinkwaterbedrijven en industrie?

Voor grote grondwateronttrekkingen van drinkwaterbedrijven en industrie is de provincie bevoegd gezag. Van de grondwateronttrekkingen waarvoor het waterschap bevoegd gezag is zijn de regels voor bronneringen, grondwatersaneringen en industrie toereikend om nadelige effecten te voorkomen. Grondwateronttrekkingen voor beregening zijn de laatste jaren toegenomen en kunnen in de omgeving van grondwaterafhankelijke natuur nadelige effecten veroorzaken.

Waarom niet eerst een pilot uitvoeren?

Verschillende bezoekers hebben dit voorgesteld. Het signaal dat praktijkervaring en monitoring belangrijk zijn, wordt meegenomen in de verdere uitwerking van het beleid. De voorgestelde regels zijn gebaseerd op gebiedsbrede analyses en modelonderzoek. Resultaten uit praktijkonderzoek, zoals naar regelbare drainage in het kader van het onderzoeksprogramma Lumbricus, worden wel benut voor verbeterprojecten.

Vervolg

De inloopbijeenkomsten vormden een onderdeel van de voorbereiding van het voorstel voor aanpassing van de regels voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen. De opbrengsten van de bijeenkomsten zijn gebruikt om te toetsen welke vragen, zorgen en aandachtspunten leven bij agrariërs, grondeigenaren en andere belanghebbenden. Dit heeft geholpen om de regels te verduidelijken. Wij danken iedereen die de moeite heeft genomen om te komen van harte.

Het voorstel wordt ter besluitvorming aan het dagelijks bestuur voorgelegd. Vervolgens start de formele procedure voor wijziging van de Waterschapsverordening. Tijdens die procedure wordt het ontwerp ter inzage gelegd en kunnen belanghebbenden een zienswijze indienen. De ingediende zienswijzen worden betrokken bij de definitieve besluitvorming door het algemeen bestuur.

BIJLAGE Vragen en antwoorden per bijeenkomst

Opmerking: Het bestuur heeft besloten dat het voorstel over drainage wordt herzien voordat het ter inzage wordt gelegd. Onderstaande vragen en antwoorden over drainage hebben betrekking op het oude voorstel.

1. Hardenberg

Grondwaterafhankelijke natuur en beschermingsgebieden

- 1.1. Hoe wordt bepaald wat grondwaterafhankelijke natuur is?
Natuurtypen waarvan het duurzaam voorkomen afhankelijk is van de grondwaterstand, kwel of grondwaterkwaliteit worden aangemerkt als grondwaterafhankelijk. Het bestaande beperkingengebied dat in 2013 is vastgesteld is als vertrekpunt gebruikt voor de afbakening van de beschermde gebieden. Dit is aangevuld met grondwaterafhankelijke Natura 2000 gebieden die na 2013 zijn vastgesteld.
- 1.2. Waarom worden juist deze gebieden beschermd?
Negatieve effecten op grondwaterafhankelijke natuur zijn moeilijk of slechts op lange termijn herstelbaar.
- 1.3. Worden er later nog nieuwe natuurgebieden toegevoegd?
Dat hangt af van toekomstige ontwikkelingen en besluiten van andere overheden. Het voorstel gaat uit van de huidige afbakening.
- 1.4. Nu 500 meter, straks 1.000 meter? Welke gebieden komen er nog bij?
Toekomstige beleidswijzigingen kunnen niet worden uitgesloten, maar maken geen onderdeel uit van het huidige voorstel.

Grondwateronttrekkingen

- 1.5. Wat is het verschil met de vorige berekeningen waarbij we op 200 m zone zijn gekomen voor onttrekkingen (Arcadis rapport)?
Arcadis heeft gerekend met 1 beregeningsgift. Tauw heeft nu gerekend met de totale hoeveelheid die onder de vergunningsgrens van 25.000 m³ valt. Dit is wat worst case mogelijk is onder een melding. In droge zomers zien we in de praktijk ook dat er gebieden zijn (niet alle) waar er vrijwel continue wordt beregend.
- 1.6. Werd in 2026 voor het eerst een grondwateronttrekkingsverbod ingesteld?
Nee, er zijn ook in het verleden tijdelijke beperkingen ingesteld tijdens droge perioden.
- 1.7. Wat is de verhouding tussen landbouwonttrekkingen en andere onttrekkingen?
De regels richten zich op beregeningsonttrekkingen waarvoor Vechtstromen bevoegd gezag is. Onttrekkingen door drinkwaterbedrijven en veel industriële gebruikers vallen onder provinciaal bevoegd gezag.
- 1.8. Waarom worden drinkwaterbedrijven en industrie niet aangepakt?
Voor veel grotere grondwateronttrekkingen zijn provincies bevoegd gezag.
- 1.9. Moet er compensatie komen als beregenen wordt beperkt?
Eventuele verzoeken om nadeelcompensatie worden individueel beoordeeld.

Drainage

- 1.10. Mag bestaande drainage worden vervangen of moet deze verdwijnen?
Bestaande drainage mag blijven bestaan en worden vervangen. Bij vervanging dient de diepte te worden aangepast naar maximaal 0,8 m beneden maaiveld. Voor vervanging van drainagemiddelen binnen het beperkingengebied voor drainagemiddelen geldt een overgangstermijn die nog wordt bepaald.
- 1.11. Hoe bepaal je de drainagediepte op glooiende percelen?
Wordt nader uitgewerkt in de verordening en toelichting.
- 1.12. Kan drainage dieper dan 0,8 meter worden aangelegd?
Ja, via een vergunning kan maatwerk mogelijk zijn als wordt aangetoond dat geen negatieve effecten optreden.
- 1.13. Hoe zijn verschillende grondsoorten meegenomen bij het opstellen van de drainagekaart?
Wij hebben de omvang van de invloedzones onderbouwd met een gebiedsmodel waarin variatie van de ondergrond is meegenomen. Drainage heeft andere doorwerking in de ondergrond dan onttrekkingen. Drainage heeft in gebieden met een dunnere watervoerende laag (stuwwal) een beperktere invloed dan in gebieden waar deze laag dikker is (Drenthe). Dit resulteert in verschillende afstanden voor beperkingen per gebied voor drainage.

Onderbouwing en monitoring

- 1.14. Waarom loopt Vechtstromen voorop met dit beleid ten opzichte van andere waterschappen?
Het is niet zo dat waterschap Vechtstromen vooroploopt met dit beleid. Alle waterschappen in Nederland zijn sinds 2018 bezig met beleid voor grondwateronttrekkingen. Elk waterschap kiest daarbij zijn eigen accenten en tempo. Met name in Noord-Brabant en Limburg worden al langer verdergaande regels toegepast dan bij waterschap Vechtstromen.
- 1.15. Waarom vertrouwen op modellen als praktijkervaring iets anders laat zien? Waarom zijn de boeren niet meer meegenomen bij het opstellen van de zoneringen? Zij hebben meer veldkennis.
De onderbouwing is gebaseerd op het regionale grondwatermodel. Dit is de best beschikbare kennis voor de schaal waarop de regels voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen worden vastgesteld. Per gebied afzonderlijke zones bepalen op basis van lokale kennis vraagt voor dit doel een te grote inspanning.
- 1.16. Is de onderbouwing met de formule van Mazure gedaan?
Voor het bepalen van de invloedsafstad van drainagemiddelen is het regionale grondwatermodel gebruikt in plaats van de formule van Mazure.
- 1.17. Het agrarisch gebied krijgt steeds meer beperkingen. Hoe gaat het waterschap om met de beperkingen die dit heeft op de percelen?
We proberen de beperkingen zo klein mogelijk te houden door maatwerk te leveren (afstanden per gebied zijn daar voorbeeld van) en overgangsrecht toe te passen.
- 1.18. Zijn de gebieden met grondwaterafhankelijke natuur voor onttrekkingen en drainage hetzelfde?
Ja, de grondwaterafhankelijke natuur is hetzelfde, maar de afstanden verschillen. Voor onttrekkingen is het 500 m en voor drainage verschilt het per gebied afhankelijk van de ondergrond.
- 1.19. Waarom eerst geen pilot uitvoeren?
Het signaal dat praktijkervaring en monitoring belangrijk zijn, wordt meegenomen in de verdere uitwerking van het beleid. De voorgestelde regels zijn gebaseerd op gebiedsbrede analyses en

modelonderzoek. Resultaten uit praktijkonderzoek, zoals naar regelbare drainage in het kader van het onderzoeksprogramma Lumbricus, worden wel benut voor verbeterprojecten.

- 1.20. Hoe gaan jullie monitoren of de maatregelen werken?
Monitoring van grondwaterstanden en effecten maakt onderdeel uit van het vervolg.

2. Noord-Sleen

Beschermingszones

- 2.1. Mag ik binnen 500 meter straks niet meer beregenen?
Bestaande onttrekkingen worden als bestaand gebruik behandeld. Voor nieuwe onttrekkingen gelden de voorgestelde regels.
- 2.2. Kan ik bezwaar maken tegen de 500 meter-zone?
Tijdens de formele terinzagelegging kunnen zienswijzen worden ingediend tegen het ontwerpbesluit.
- 2.3. Waarom van 200 naar 500 meter?
De afstand is opnieuw beoordeeld op basis van actuele onderzoeken en modelberekeningen. (zie vraag 1.5)
- 2.4. Geldt deze 500 meter-zone alleen bij Vechtstromen?
Het betreft beleid van Vechtstromen, gebaseerd op gebiedsspecifieke analyses.
- 2.5. Ik ben al uit de 200 meter verplaatst. Krijg ik weer een vergoeding om te verplaatsten naar buiten de 500 meter zone?
Bestaande onttrekkingen mogen blijven bestaan.
- 2.6. Staan de kaarten in detail op jullie website om te raadplegen?
Bij de terinzagelegging worden gedetailleerde digitale kaarten beschikbaar gesteld.
- 2.7. Het waterschap heeft net een gebied ingericht waardoor we eindelijk kunnen draineren. Dit gebeurt bijvoorbeeld het herinrichtingsplan bij Nieuw Schoonebeek. Hoe verhouden deze afspraken zich tot dit beleid?
Het oorspronkelijke voorstel is naar aanleiding van deze vraag aangepast, zodat de gemaakte afspraken over drainage als compenserende maatregel bij natuurherstel mogelijk blijven.

Bestaand gebruik

- 2.8. Hoe lang geldt het overgangsrecht?
Dit wordt uitgewerkt in de regeling.
- 2.9. Kan een bestaande bron worden vervangen?
Ja, maar omdat een filter niet op dezelfde plek kan worden vervangen is een nieuwe boring op een andere plaats nodig. Dit is in het voorstel verwerkt.

Financiële gevolgen

- 2.10. Word ik gecompenseerd als mijn grond minder waard wordt?
Mogelijke schade en nadeelcompensatie worden beoordeeld binnen de daarvoor geldende juridische kaders.

- 2.11. Wie betaalt verplaatsing van bestaande bronnen?
Hiervoor is geen generieke vergoedingsregeling voorzien, omdat bestaande bronnen mogen blijven bestaan.
- 2.12. Wie betaalt het aanpassen van bestaande drainage?
Uitgangspunt is dat de overgangstermijn voldoende is zodat de grondgebruiker zelf kan investeren in vervanging van bestaande drainage.

Monitoring en gegevens

- 2.13. Zijn effecten van de huidige 200 meter-zones ooit gemeten?
Het effect van individuele onttrekkingen is niet rechtstreeks vast te stellen via metingen.
- 2.14. Worden de effecten van de maatregelen gemonitord?
Monitoring wordt als belangrijk onderdeel van de uitvoering gezien.

Rol van landbouw versus andere gebruikers

- 2.15. Waarom wordt de landbouw aangepakt terwijl WMD en industrie ook onttrekken?
Het waterschap richt zich op activiteiten waarvoor het zelf bevoegd gezag is.

3. Delden

Onderbouwing

- 3.1. Waarom wordt uitgegaan van droge jaren terwijl de jaarlijkse neerslag toeneemt?
De totale neerslag neemt toe, maar de verdeling over het jaar verandert: winters worden natter en zomers worden droger.
- 3.2. Waarom ontbreken sommige Natura 2000-gebieden op de kaart?
Niet alle natuur is grondwaterafhankelijk. De afbakening is gebaseerd op grondwaterafhankelijke natuur.
- 3.3. Wat is grondwaterafhankelijke natuur precies?
Zie vraag 1.1.

Onttrekkingen

- 3.4. Waarom gelden de regels niet voor burgers?
De regels richten zich op de activiteiten waarvoor vergunning- en meldplichten gelden.
- 3.5. Waarom worden Vitens, WMD, Grolsch en andere grote gebruikers niet meegenomen?
Provincies zijn voor veel van deze onttrekkingen bevoegd gezag.
- 3.6. Mag ik nog snel een bron slaan voordat het beleid ingaat?
Voor bestaand gebruik wordt gewerkt met een peildatum: 15 april 2026.

Drainage

- 3.7. Hoe wordt 0,8 m beneden maaiveld bepaald?
Dit wordt nader uitgewerkt in de verordening.
- 3.8. Geldt een sloot ook als drainagemiddel?
Sloten en greppels kleiner dan leggerwatergangen gelden als drainagemiddel.

3.9. Wie betaalt de extra kosten van ondiepere drainage?

Zie vraag 2.12.

3.10. Moet vervangende drainage na werkzaamheden van derden op 0,8 m worden teruggelegd?

Deze vraag wordt uitgewerkt in de toelichting en uitvoeringspraktijk.

Waterbeheer

3.11. Waarom zijn stuwen weggehaald terwijl nu water moet worden vastgehouden?

Het verwijderen van stuwen hangt samen met natuur- en KRW-opgaven. Bij die projecten zijn afwegingen gemaakt tussen verschillende doelen.

3.12. Moet het waterschap niet eerst meer water vasthouden voordat het beperkingen oplegt?

De regels voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen dienen om extra verlaging van grondwaterstanden te beperken. Aanvullend zijn maatregelen nodig om de grondwatervoorraad te verbeteren.